

Hyvän kartan elementit

Karttaelementit

Kartta kertoo lukijalle:

- Mitä
- Missä
- Kuinka kaukana / suuri
- Mihin perustuen

Tua Nylén, UTU Maantiede 2020

Pohjoisnuoli

Hyvin tärkeä pientä aluetta kuvaavissa kartoissa, ainakin jos asteverkko puuttuu. Ei käytetä suurempaa aluetta kuvaavissa kartoissa, joissa pohjoissuunta vaihtelee kartalla

Otsikko

Tarvitaan, jos karttaa käytetään itsenäisenä esityksenä. Dokumentin sisällä oleva ja kuvatekstillä varustettu kartta ei välttämättä kaipa otsikkoa.

Sijainti- eli indeksikartta

Tarvitaan yleensä maanosaa pienempää aluetta kuvaavissa kartoissa, ainakin jos kartalla ei näy asteverkkoa

Asteverkko

Tarvitaan yleensä maanosaa pienempää aluetta kuvaavissa kartoissa, ainakin jos sijaintikartta puuttuu. Hyödyllinen myös maailmankartoissa

Mittakaava

Tarvitaan kaikissa kartoissa, lukuun ottamatta maailmankarttaa. Digitaalisissa kartoissa on aina janamittakaavaa

Tekijä- ja lähdetiedot

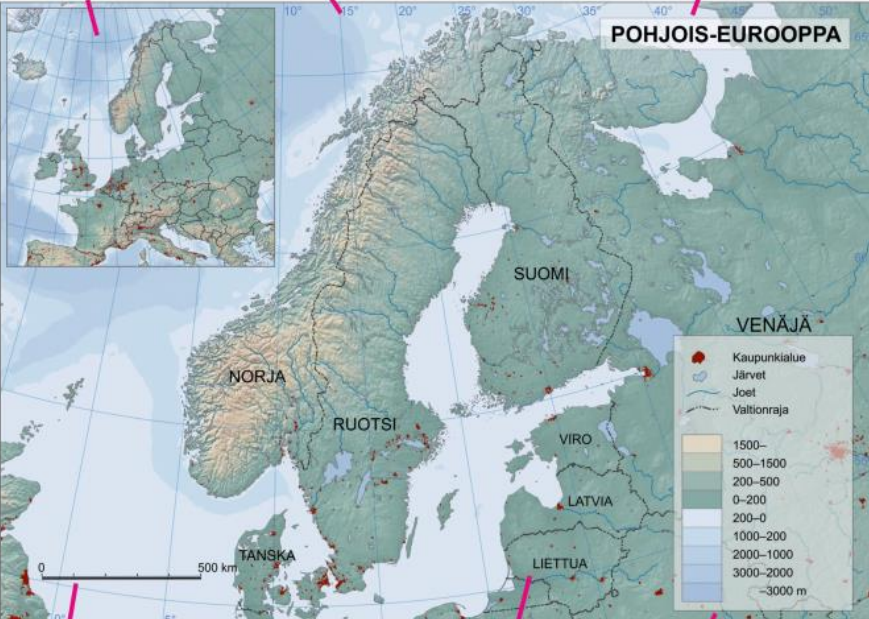
Tarvitaan kaikissa kartoissa

Nimistö

Tarvitaan yleensä auttamaan lukijaa kartalla näkyvän alueen ja kohteiden tunnistamisessa

Selite eli legenda

Tarvitaan lähes kaikissa kartoissa. Joskus vakiintuneimmat symbolit voidaan jättää selittämättä (esim. vedet, valtioiden rajat)

Lähde: Natural Earth. <https://www.naturalearthdata.com/downloads>. Viitattu 25.2.2019. Muokkaus: YTL.

Esimerkkikartta: Tua Nylén

Hyvän kartan tärkeät elementit

Otsikko kertoo lukijalle mitä asiaa kartalla esitetään tai mitä aluetta kartta kuvaa.

Sijainti- eli indeksikartta auttaa lukijaa sijoittamaan kartan oikealle alueelle maailmassa. Tätä ei aina tarvita, jos alue on tuttu lukijalle (mm. koko maailman kartta tai koko Suomen kartta).

Myös **asteverkko** auttaa lukijaa hahmottamaan kartan sijainnin maapallolla tai kartan ilmansuuntia.

Pohjoisnuoli osoittaa miten päin kartta sijaitsee. Tyypillisesti pohjoisnuoli osoittaa kohti kartan yläreunaa eli pohjoinen on kartassa ylhäällä.

Mittakaava kertoo etäisyyksistä kartalla ja kartan mittasuhteet verrattuna todellisuuteen. Digitaalisissa kartoissa käytetään **janamittakaavaa**, koska eri lukijat voivat katsoa karttaa erikokoisina omilta näytöiltään tai laitteiltaan. **Numeromittakaava** (esim. 1:10 000) käytetään vain painetuissa kartoissa.

Selite eli legenda opastaa lukijaa kartalla käytetyistä **symboleista** tai **symboliikasta**.

Lisäksi kartalla voi olla **nimistöä** kertomassa tärkeimpiä paikannimiä.

Kartan reunassa voidaan esittää **tekijä- tai lähdetietoja**, jos ne ovat tarpeellisia. Ne kertovat kuka kartan on tehnyt tai mistä lähteestä kartan tiedot ovat. Nämä auttavat arvioimaan kartan luotettavuutta.

Tämä oppimateriaali on laadittu CRITICAL-tutkimushankkeessa (2020–2023), jota on tukenut Strategisen tutkimuksen neuvosto (STN). Lisäksi tutkimusta on tukenut Opettajien akatemia, Helsingin yliopisto. Tekstiä ja kuvia saa käyttää CC BY 4.0 -lisenssillä (vapaa käyttö- ja muokkausoikeus, viittaa alkuperäiseen).

Laatijat:

Petteri Muukkonen *, Tua Nylén & Virpi Hirvensalo
Geotieteiden ja maantieteen osasto, Helsingin yliopisto

* petteri.muukkonen@helsinki.fi

